

NORGES BONDELAG

Stortingets parlamentariske ledere
Karl Johans gate 22

0026 Oslo

Vår saksbehandler
Ole Jacob Helmen
+47 95 83 24 33

Vår dato
19.05.2019
Deres dato

Vår referanse
18/00818-73
Deres referanse

Prp. L 99 (2018-2019) Pelsdyrforbud og manglende erstatningsvern

Norges Bondelag finner grunn til overfor Stortingets parlamentariske ledere å uttrykke vår store bekymring for den gjeldssituasjonen som pelsdyroppdrettere vil havne i som følge av lovforslaget. Dessuten mangler lovforslaget et forsvarlig rettslig erstatningsvern og prosessordning, slik som skjer ved gjennomføring av en ekspropriasjon.

Det er mange pelsdyroppdretter som vil gå konkurs som følge av Regjeringens forslag. Som eks. vises til Dagens Næringsliv av 8 d.å. mai hvor pelsdyroppdretter Per Arild Vådeland, Klepp, sitter igjen med et tap på kr. 26,4 mill. etter at Regjeringens forslag til kompensasjon er trukket fra (4,4 mill.). Stortinget må derfor gripe inn og forhindre at læren om rådighetsinnskrenkninger som lovforslaget er basert på, vil gjøre en hel næring konkurs og i realiteten rettsløs.

Det er uomtvistet at pelsdyroppdrettere oppfatter lovforbudet som et faktisk ekspropriasjonsingrep, selv om det formelt ansees som en rådighetsinnskrenkning. Virkningen for den enkelte oppdretter er den samme uansett den formelle betraktningen av inngrepet. Det er ingen sammenlignbare tilfeller hvor en næring pga. av et lovforbud må legge ned sin virksomhet uten et forsvarlig rettsvern.

Heller ikke er det redegjort for i hvilke andre tilfeller Stortinget har vedtatt lovhjemmel etter ekspropriasjonserstatningsloven for erstatningsrettslig vern for rådighetsinnskrenkninger. Her hadde det vært svært nærliggende å henvise til Naturmangfoldloven fra 2009. Ifølge den er rådighetsinnskrenkninger som dyrkingsforbud eller hogstforbud i alle typer verneområder gitt erstatningsrettslig vern i loven, både materielt og prosessuelt. Det er uavhengig av om inngrepet i eiendomsretten ansees som et ekspropriasjonsingrep eller som rådighetsinnskrenkning, jf. §§ 50 og 51.

Inntil Naturmangfoldloven av 2009 hadde domstolene, med Høyesterett i spissen, behandlet en mengde fredningssaker i flere tiår om hvor omfattende rådighetsinnskrenkningen måtte være for at staten kom i erstatningsansvar etter analogi av Gr.l. § 105.

Bondelagets Servicekontor AS

Postadresse: Postboks 9354 Grønland 0135 OSLO	Besøksadresse: Landbrukets Hus, Hollendergata 5 0190 OSLO	Telefon: 22 05 45 00	E-postadresse: bondelaget@bondelaget.no
Norges Bondelag Bondelagets Servicekontor AS	Org.nr.: 939678670 Org.nr.: 985063001 MVA	Bankkonto: 8101.05.12891 Bankkonto:: 8101.05.91392	Internett: www.bondelaget.no

Vår dato
19.05.2019

Vår referanse
18/00818-73

En forsvarlig løsning er skissert i NOU 2014:15 «Norsk pelsdyrhold -bærekraftig utvikling eller styrt avvikling» under pkt. 9.2.3. hvor ekspropriasjonsprinsippene er lagt til grunn for utmålingen av erstatningen. Det er en stor og alvorlig mangel ved lovforslaget at det ikke er redegjort for eller vurdert hvorfor en ikke kan eller vil legge disse prinsipper til grunn for lovforbudet. Prinsippene er velkjente for staten, domstoler og ekspropriasjonsadvokater.

Norges Bondelag forutsatte som selvsagt at en så sentral høringsinstans som Advokatforeningen, som ved høringer av lovforslag skal sørge for at borgernes rettssikkerhet blir ivaretatt, hadde hatt saken på høring forut for at lovforslaget ble fremmet av Regjeringen. Men det viser seg at Advokatforeningen ikke står på høringslista og heller ikke har vært inne i høringsprosessen, jf. følgende i mail av 15.5. fra generalsekretær Merethe Smith til oss:

«Advokatforeningen skulle gjerne ha avgitt høringsuttalelse i denne saken. Nå er imidlertid høringsfristen for lengst oversittet og saken er nesten ferdigbehandlet i Stortinget. Det er da for liten tid for Advokatforeningen til å gå gjennom saken på en ordentlig måte og få den organisatorisk behandlet.»

Norges Bondelag krever at lovforslaget endres ved at forslagens § 3 utgår og erstattes med en egen erstatningsbestemmelse slik at erstatningsvernet hjemles i loven som full erstatning etter ekspropriasjonerstatningsloven av 6.4.1984, og at skjønnsprosessloven av 1. juni 1917 nr. 1 legges til grunn for erstatningsprosessen, basert på prinsippene for rådgighetsinnskrenkning i verneområder etter naturmangfoldlovens §§ 50 og 51.

Norges Bondelags forslag til lovtekst (se vedlegg) hjemler rett til erstatning av det fulle økonomiske tap og uten saksomkostninger for pelsdyroppdretterne for skjønnsbehandling for tingretten, da staten må bære disse som ved en vanlig ekspropriasjonssak, jf. skjønnslovens § 54.

Med vårt forslag unngår en problemet med prosessrisikoen for pelsdyroppdretterne, med mange rettsaker om hvorvidt erstatningsansvar foreligger for staten i de konkrete tilfellene etter analogisk anvendelse av 105 og EMK P1-1, noe som er tunge og meget kostbare saker for de berørte parter og rettsapparatet både her i landet og i for den Europeiske menneskerettsdomstolen (EMD). Staten vil med vårt forslag bli pålagt erstatningsansvaret **bestemt i loven.**

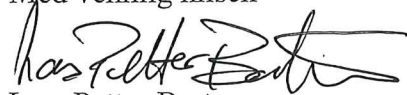
På denne måten skjærer vi vekk et stort tvistetema mellom partene og overfor domstolene. Det som blir igjen som mulig tvistetema er altså kun **utmålingen** av erstatningen i hvert enkelt tilfelle, og som vil måtte behandles for skjønnsretten dersom partene ikke blir enige. Ved å lovfeste erstatningsgrunnlaget som statens ansvar, innebærer det en vesentlig forenkling for løsning av tvister for domstolene, jf. tilsvarende som etter Naturmangfoldloven.

Stortingets primære oppgave er å vedta lovregler og prosessordninger som ivaretar borgernes rettssikkerhet på en måte som er en rettsstat verdig ! Det motsatte er i ferd med å skje nå, dersom Regjeringens forslag blir vedtatt.

Vår dato
19.05.2019

Vår referanse
18/00818-73

Med vennlig hilsen

Lars Petter Bartnes

Sigrud Hjørnegård

Vedlegg:

Forslag til lovtekst i § 3

DN 8 mai 2019

Gjenpart:

Næringskomiteen

Statsminister Erna Solberg

Landbruks- og matminister Olaug Bollestad

Lovforslagets § 3 går ut og erstattes med følgende:

Pelsdyroppdretter har rett til erstatning fra staten for økonomisk tap.

Skjønnsprosessloven av 1. juni 1917 nr. 1 om skjønn og ekspropriasjonssaker legges til grunn for erstatningsprosessen.

Staten skal senest ett år etter opphør av pelsdyrnæring, gi tilbud om erstatning til en pelsdyroppdretter som har fremsatt skriftlig krav om dette innen fire måneder fra opphør av pelsdyrnæringen. Departementet kan forlenge fristen og kan også gi oppfriskning for oversittelse av fristen. Bestemmelser i lov 17. juni 2005 nr. 90 om mekling og rettergang i sivile tvister (tvisteloven) om oppfriskning gjelder så langt de passer.

Blir tilbudet ikke akseptert, kan pelsdyroppdretter senest seks måneder etter at det ble gitt, sette frem krav for fylkesmannen om at staten begjærer skjønn styrt av tingretten til fastsetting av erstatning..

Skjønnet holdes etter reglene i lov 1. juni 1917 nr. 1 om skjønn og ekspropriasjonssaker (skjønnsprosessloven). Tingretten kan gi oppfriskning for oversittelse av fristen i annet ledd etter reglene i tvisteloven. For saksomkostninger ved underskjønn gjelder skjønnsprosessloven 54. Ved overskjønn begjært av staten skal staten dekke grunneierens nødvendige omkostninger. Ved overskjønn begjært av grunneieren får reglene i tvisteloven kapittel 20 anvendelse.

«Kvinner er som gullstøv»:
Frode Strand-Nielsen mener det vil ta
år å få kvinner på partnernivå.

NYHETER → SIDE 4

DN

Dagens Næringsliv

Danske Bank-skandalen:
Thomas Borgen siktet
av dansk politi.

NYHETER → SIDE 9

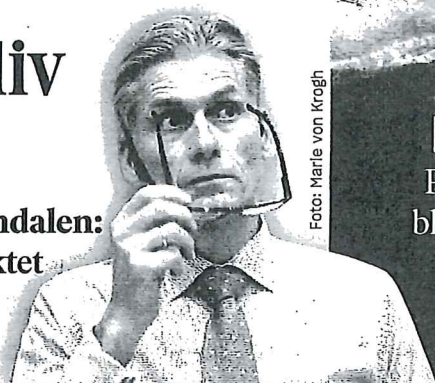

Foto: Marle von Krogh

Får på pelsen

Pelsdyroppdretter mener han
blir frastjålet levebrødet og mer
enn 25 millioner kroner når
staten avvikler næringen.

NYHETER → SIDE 20, 21 OG 22

Årets avis på nett og papir

UKE 19
NR. 104
ÅRG. 130

LØSSALG
KR. 45,-

ONSDAG

08
05
19

Lene V-eier konkurs: Skylder DNB 340 mill. → S.8 **VG beklaget:** Så ble det litt mye → S.38

Tesla faller fra en fjerdeplass
til 51. plass på Norsk Kundebarometer.

NÅ MURRER TESLA-EIERNE

NYHETER → SIDE 4, 5 OG 6

↗
Dollar
8,74
1 øre

↗
Euro
9,78
1 øre

↘
Pund
11,41
-2 øre

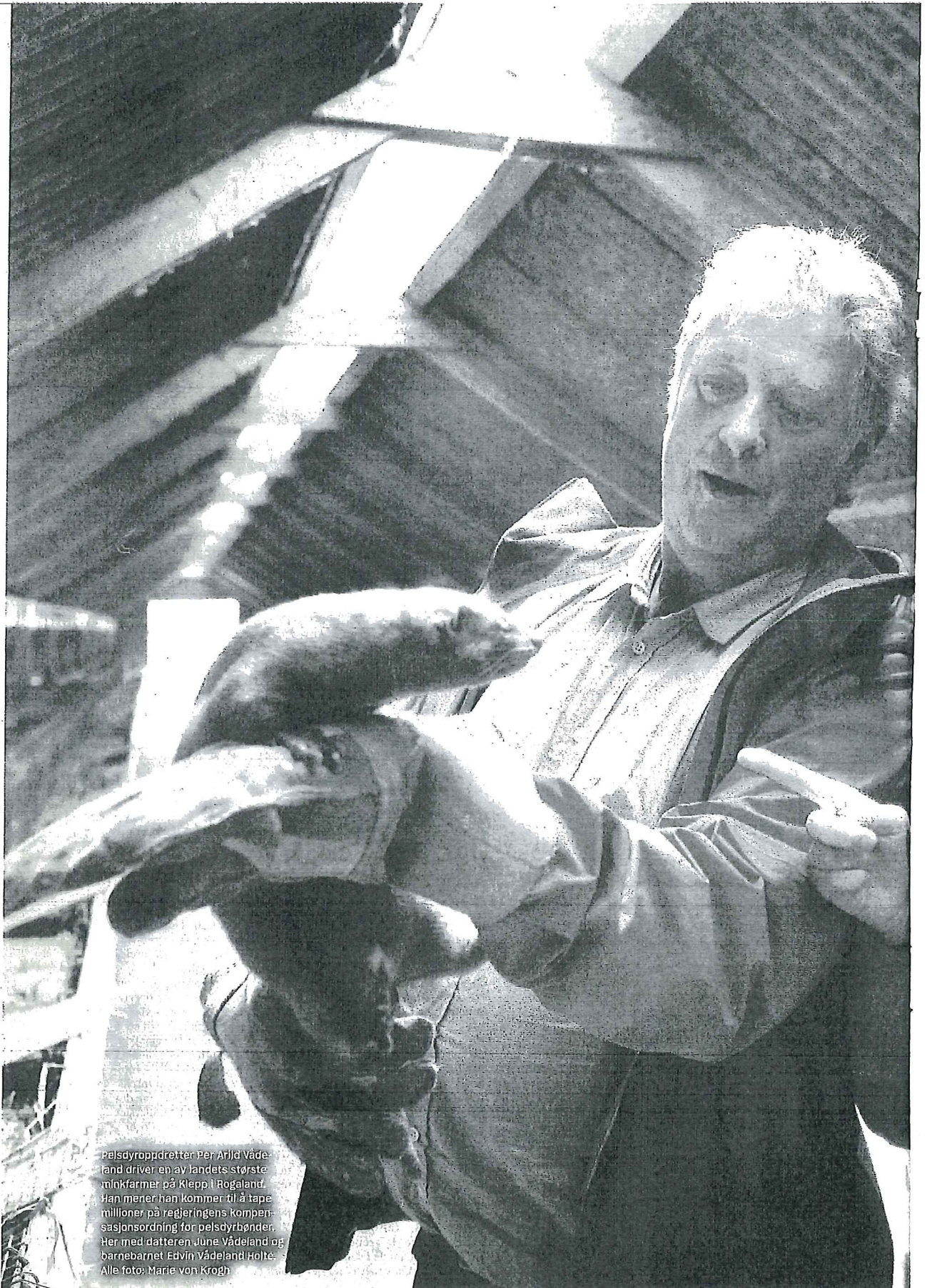
↘
100 SEK
91,14
-12 øre

↘
Oslo Børs
870,21
-0,38%

↘
Nordsjølje
69,55
-1,00 USD

↘
Penge-
markeds-
rente
1,41
-1 basispunkt

Landbruk

Pelsdyrproduksjon Per Arild Vådeland driver en av landets største minkfarmar på Klepp i Rogaland. Han mener han kommer til å tape milljoner på regjeringens kompensasjonsordning for pelsdyrbønder. Her med datteren June Vådeland og barnebarnet Edvin Vådeland Holte. Alle foto: Marie von Krogh

- Det blir som å bli satt på gata

Pelsdyroppdretter Per Arild Vådeland (63) og hans familie mener de blir fratatt over godt over 25 millioner kroner i verdier når staten avvikler næringen.

Jostein Løvås
Klepp

☉ Han leier seg over rekken av bur, der minketisper med nyfødte valper stikker snutene nysgjerrig opp.

– Du ser de er helt rolige, sier Per Arild Vådeland (63), en av landets største pelsdyroppdrettere.

Han er ikke helt rolig selv for tiden. Regjeringen har nemlig bestemt at næringen skal avvikles innen 2025, men den foreslåtte kompensasjonsordningen skaper bråk.

– Det blir som å bli satt på gata, sier Per Arild Vådeland (63).

– Hver og en må få må mene hva de vil om nedleggelse av næringen. Vil politikerne legge ned næringen, må de gi skikkelig kompensasjon. Her tar de fra oss 27 millioner kroner. Hvis vi blir stående med dette, kan vi ikke leve med det, sier han.

Regnestykke

Tallene han viser til, er basert på takst fra takseringsbyrået Team Takst og en oppstilling fra regnskapsføreren i Klepp Rekneskapslag. Ifølge oppstillingen vil statens totale kompensasjoner bare beløpe seg til 4,38 millioner kroner med kompensasjonsordningen som er skissert. Det er bare så vidt nok til å dekke rivningskostnadene på 3,5 millioner kroner for anleggene, som samlet dekker bortimot 30 mål med hus. Jorden kan knapt brukes som landbruksjord etterpå. Tilbake vil Vådeland altså sitte uten verdier, men med 14 millioner kroner i gjeld som i dag er knyttet til bedriften.

Med fortsatt drift mener takseringsbyrået Team Takst at farmen derimot ville vært verd hele 27 millioner kroner. Regnskapsfører Ove Undheim i Klepp Rekneskapslag mener det er et rimelig tall. Han viser til at farmen i et normalår kan gi mellom tre og fem millioner kroner i overskudd og lønn til eieren, etter at finanskostnader og driftskostnader er betjent. Riktignok har det vært noen svært dårlige år med svake pelspriser, men selv i dag mener Undheim at et salg under forutsetning om fortsatt drift ville gitt nok penger til å dekke gjelden og gi Vådeland ekstra midler til alderdommen. Nå er alternativet personlig konkurs og minstepensjon, mener regnskapsføreren.

Hestehandel

Pelsdyrforbudet og kompensasjonsordningen skal nå opp til behandling på Stortinget denne uken. Næringspolitisk talsmann André Skjelstad i Venstre har opplevd påtrykk fra pelsdyroppdretterne, og lover å se på kompensasjonsordningen en gang til. Det var Venstre som fikk gjennom nedleggelse av pelsdyrnæringen i regjeringsforhandlingene på Granavolden i vinter, etter at de tre øvrige regjeringspartiene tidligere har støttet den.

– Selvfølgelig, når vi legger ned en næring, må vi være raus med kompensasjonen. De har ikke drevet ulovlig. Det gir ingen mening at folk skal komme i uføre for å avvikle virksomheten. Det er avvi-

klingskostnader knyttet til dyr og anlegg, og folk kan ikke sitte igjen med gjeld når dette er gjort opp, sier Skjelstad.

Hvor mye det kan bety i kroner og øre, vil han ikke si noe om. Regjeringen har samlet lagt opp til å betale rundt en halv milliard kroner i kompensasjon til oppdretterne. En rapport skrevet av Samfunnsøkonomisk analyse på oppdrag fra Norges Pelsdyrslag i fjor, antyder at kostnadene ved nedleggelse overstiger to milliarder kroner for næringen.

Klepp-ordfører Ane Mari Braut Nese bruker harde ord mot sitt eget parti Høyre.

— Mitt blå høyre hjerte blør. Mi eiga regjering tek i frå folk retten til å utøve yrket sitt. Dei mister jobben sin. Dei mister garden og heimen sin. Og sit igjen med stor gjeld som dei på ingen måte kan handtere etterpå. Fleire av desse går rett mot personleg konkurs og tvangssal. Det er ingen sak som har teke motivasjonen frå meg på ein slik måte som denne. Nedlegginga er ei sak. Men måten ein trækker desse menneska ned i søla er bære heilt forferdeleg. Eg forstår ikkje at dette skjer i Noreg. Me gjer ikkje slikt mot folk, skriver Nese i en epost.

Det lyktes ikke DN tirsdag å få en kommentar fra Landbruksdepartementet.

Urolig for far

Ute på farmen går datteren June Vådeland med sønnen Edvin på armen.

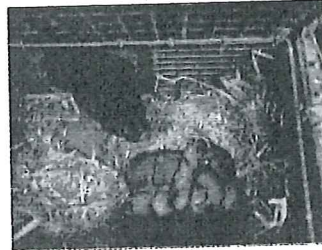
— Det er tydelig at dette preger far. Han er frustrert, opprørt og tydelig lei seg. En føler seg hjelpesløs, frarøvet og urettferdig behandlet. Vi kjenner far som en sprudlende, engasjert og motivert person. Den siste tiden har han hatt vansker for å sove, går i egne tanker og er motlaus. Hele livsverket er på vei til å gå i grus, sier hun.

Verdier som er bygget opp med tanke på overføring til barn og barnebarn blir helt utraderte. Selv har faren få alternativer i en alder av 63 år.

— Nå som far har vært pelsdyroppdretter hele livet, har han ingen utdanning. Han er for gammel til å starte noe skolegang, det vil derfor være vanskelig for han å finne annet arbeid. Han er fratatt kapital til å starte en eventuelt ny næringsvirksomhet. Far vil trolig møte en utrygg pensjonisttilværelse med flere millioner i gjeld fra virksomheten. Det vil være opp til banken å avgjøre om mor og far får beholde eget bolighus.

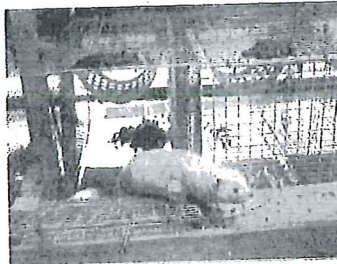
lostein.lovass@dn.no

→ Pelsdyroppdretter Per Arild Vådeland driver ikke bare med mink, en mindre del av oppdrettet består også av sølvrev. Her sjekker han en av burene mens datteren June Vådeland og barnebarnet Edvin Vådeland Holte ser på.

← Minketispe med nyfødte valper.

→ En mink tar seg en tur ut av buret sitt

Pelsdyrforbudet

→ I regjeringsforhandlingene på Jeløya i 2018 fikk Venstre gjennomslag for at pelsdyrnæringen skal avvikles av hensyn til dyrevelferden innen 2025.

→ Det finnes knapt to hundre oppdrettere i Norge i dag, som hovedsa-

kelig driver med mink som selges på auksjoner i Danmark.

→ Kompensasjonsordningen skal opp i Stortinget denne uken. Forslaget består av tre elementer. Produksjonsanlegget kompenseres ut fra

ligningsverdi i 2017 nedskrevet med syv prosent årlig til opphør. I tillegg skal oppdretterne få noen hundre kroner per avlstsipe i opphørskompensasjon, pluss noen hundre kroner per avlstsipe til riving av anlegg.

Taper 26,4 millioner kroner

● Pelsdyroppdretter Per Arild Vådeland anslår han vil tape 26 millioner kroner med kompensasjonsordningen regjeringen legger opp til når næringen avvikles. ↓ Tallene er hentet fra Klepp Rekneskapslag (Millioner kroner)

Verdi pelsdyranlegg	27,6 ¹⁾
+ Rivingkostnad	3,5 ²⁾
- Minus restverdi tomt (20 dekar)	0,4 ³⁾
= Tap grunnnet nedleggelse	30,7
Erstatning anlegg	1,1 ⁴⁾
Erstatning besetning	1,9 ⁵⁾
Erstatning riving	1,4 ⁶⁾
= Total erstatning	4,4
= Tap fratrukket erstatning	26,4

1) Tekst fra Tekst Team april 2019. 2) Basert på pristilbudet tilsvarende mindre anlegg, 3100 bur, der pristilbudet lå på 1 290 000 kroner. Vådeland har 14 953 bur. 3,5 millioner kroner er derfor et forsiktig anslag. 3) Basert på en jordpris på 18 000 kr per dekar. 4) Bokført verdi bygninger/maskin 31.12.17 redusert med syv prosent frem til 31.12.24. 5) Basert på tilspeantall fra søknad om avltsertilskudd 01.10.17, 4000 minketisper og 275 revetisper. (840 kr per avltsipe rev/420 kr pr avltsipe mink) 6) Basert på tilspeantall, ref. pkt 5. Begrenset opp til 500 kr per avltsipe rev, 250 per avltsipe mink.

2019 DNgrafikk / Kilde: Klepp Rekneskapslag

TROLLÅSVEIEN 6

Kontor- og lagerlokaler Mastemyr til Isie

Eiendommen Trollåsveien 6 ligger i et etablert næringsområde på Mastemyr i Oppgård kommune like ved grensen til Oslo. Mastemyr er et nærings-knutepunkt tett på E18 med variert mix av virksomheter.

- Vi tilbyr lokaler
- ca. 1.875 m² lagerlokaler, tilgang port og /eller rampe
 - ca. 2.865 m² kontorlokaler
 - Lokalene kan deles i mindre enheter

Om Eiendommen

- Moderne og effektiv eiendom beliggende i landlige omgivelser
- Kort vei til E6 og Kolbotn sentrum, ca 15 min. fra Oslo
- God parkeringsdekning
- Mange fellesfasiliteter (kantine, treningssenter mv.)

T

tiger

REKONESKAPSLAG

Bilv. og lagerlokalene
til Isie og Mastemyr
+47 4130 9800

Andre Bilv. og
lagerlokalene
+47 4130 9877

www.tiger-tidnorge.no